

การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนในโรงเรียน
มัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี*
ACADEMIC ADMINISTRATION TO DEVELOP STUDENTS' CAREER
SKILLSIN SCHOOLS UNDER SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE SARABURI

กอบภณ แสงสมบัติ¹, ปฐมเกียรติ ไชยคำ², สังคม จันทรวีเศษ³ และ กิจผจญ แมตเมือง⁴

Kobpon Sangsombut¹, Pathomkiat Chaiyakham², Sungkom Chanvises³ and Kitphagon Matmuaeng⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

¹⁻⁴Western University, Thailand

Corresponding Author's Email: asiriporn1993@gmail.com

วันที่รับบทความ : 2 กุมภาพันธ์ 2569; วันแก้ไขบทความ 16 กุมภาพันธ์ 2569; วันตอบรับบทความ : 18 กุมภาพันธ์ 2569

Received 2 February 2026; Revised 16 February 2026; Accepted 18 February 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านวิชาการที่มุ่งเสริมสร้างความเชี่ยวชาญด้านอาชีพแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในพื้นที่จังหวัดสระบุรี และ 2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานดังกล่าวโดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสระบุรีจำนวนทั้งสิ้น จำนวน 311 ราย ประกอบด้วย ผู้บริหาร 16 คน ครู 295 คน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามชนิดมาตราส่วน 5 ระดับ ด้านที่ 1 การจัดประสบการณ์เรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง

Citation:

* กอบภณ แสงสมบัติ, ปฐมเกียรติ ไชยคำ, สังคม จันทรวีเศษ และ กิจผจญ แมตเมือง. (2569). การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 4(1), 1520-1534.

Kobpon Sangsombut, Pathomkiat Chaiyakham, Sungkom Chanvises and Kitphagon Matmuaeng. (2026).

Academic Administration To Develop Students' Career Skillsin Schools Under Secondary Educational Service Area Office Saraburi. Modern Academic Development and Promotion Journal, 4(1), 1520-1534.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ความเชี่ยวชาญด้านอาชีพ ด้านที่ 2 การสร้างสรรค์สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมความเชี่ยวชาญด้านอาชีพ ด้านที่ 3 การวัดประเมินผลความสำเร็จด้านอาชีพ ด้านที่ 4 การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรอาชีพของโรงเรียน และด้านที่ 5 การใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้เพื่อพัฒนาความเชี่ยวชาญด้านอาชีพ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ่ที่ระดับนัยสำคัญ .05

ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพในภาพรวมมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.30$, S.D.=0.16) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเชี่ยวชาญด้านอาชีพ ($\bar{x}=4.35$, S.D.=0.22) ด้านการสร้างสรรค์สื่อและเทคโนโลยีทันสมัยเพื่อส่งเสริมงานอาชีพ ($\bar{x}=4.31$, S.D.=0.22) ด้านการใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้เพื่อพัฒนาความเชี่ยวชาญด้านอาชีพ ($\bar{x}=4.29$, S.D.=0.22) ด้านการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรอาชีพของโรงเรียน ($\bar{x}=4.28$, S.D.=0.22) และด้านการวัดประเมินผลความสำเร็จด้านอาชีพ ($\bar{x}=4.28$, S.D.=0.23) ตามลำดับ 2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่าในภาพรวมไม่พบความแตกต่าง ยกเว้นด้านการใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้เพื่อพัฒนาความเชี่ยวชาญด้านอาชีพที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การดำเนินงานด้านวิชาการ, ความเชี่ยวชาญด้านอาชีพของนักเรียน

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the status of academic management aimed at enhancing vocational expertise for secondary school students in Saraburi Province, and 2) to compare these operations based on school sizes. The informants consisted of 311 participants, including 16 school administrators and 295 teachers from secondary schools in Saraburi Province, selected through simple random sampling. Data were collected using a 5-point

Likert scale questionnaire covering five key areas: 1) learning experience management for vocational expertise, 2) creation of media, innovation, and technology to promote vocational expertise, 3) measurement and evaluation of vocational success, 4) school vocational curriculum improvement and development, and 5) the use of inquiry-based learning processes to develop vocational expertise. Data analysis was conducted using descriptive statistics, including percentage, mean, and standard deviation. Hypotheses were tested using One-way Analysis of Variance (ANOVA), with Post-Hoc comparisons performed using Scheffé's method at a statistical significance level of .05.

The findings of this research were as follows: 1) Overall, the academic management for vocational skill development was implemented at a high level ($\bar{x}=4.30$, S.D.=0.16) When considering each aspect individually, all areas were also found to be at a high level. Ranked from the highest to the lowest mean scores, they were: learning experience management for vocational expertise ($\bar{x}=4.35$, S.D.=0.22), creation of modern media and technology to promote vocational work ($\bar{x}=4.31$, S.D.=0.22), use of inquiry-based learning processes to develop vocational expertise ($\bar{x}=4.29$, S.D.=0.22), school vocational curriculum improvement and development ($\bar{x}=4.28$, S.D.=0.22), and measurement and evaluation of vocational success ($\bar{x}=4.28$, S.D.=0.23), respectively. 2) The comparison of academic management for vocational skill development based on school size revealed no overall significant difference. However, a statistically significant difference was found in the aspect of using inquiry-based learning processes to develop vocational expertise at the .05 level.

Keywords: Academic Management Practices, Student Vocational Expertise

บทนำ

การนำพาประเทศไปสู่ความก้าวหน้านั้น ระบบการศึกษาถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพประชากร ครอบคลุมทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และ

การเมือง ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อนำประเทศสู่ความยั่งยืน ด้วยเหตุนี้ การวางรากฐานทางสังคมให้แข็งแกร่งจึงมีความสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะการเตรียมบุคลากรให้พร้อมรับมือกับความผันผวนของโลก ควบคู่กับการพัฒนาหลายด้านไปพร้อมกัน โดยเฉพาะด้านการศึกษาซึ่งกระทรวงศึกษาธิการต้องร่วมมือกับสถานศึกษาในการสร้างบุคลากรให้มีศักยภาพอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ การเน้นความเชี่ยวชาญในภาคปฏิบัติมากกว่าเนื้อหาทฤษฎีเพียงอย่างเดียวตามที่ปรากฏในแผนยุทธศาสตร์การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ซึ่งกำหนดเป้าหมายข้อที่ 2 ว่ามุ่งพัฒนาพลเมืองไทยให้มีคุณลักษณะ ทักษะ และสมรรถนะสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติการศึกษา และยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ที่วางไว้กรอบยุทธศาสตร์การศึกษาตั้งเป้าหมายไว้ 2 ส่วนหลัก ได้แก่ ส่วนแรกเน้นพัฒนาผู้เรียน (Learner Aspirations) ด้วยสมรรถนะแห่งยุคสมัย (3Rs8Cs) ส่วนที่สองเน้นพัฒนาระบบการจัดการศึกษา (Education Management Aspirations) ซึ่งมี 5 หลักการ ได้แก่ หลักการที่ 1 การเปิดโอกาสให้เข้าถึงบริการที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง (Access) หลักการที่ 2 การสร้างความเท่าเทียมในทุกกลุ่มเป้าหมาย (Equity) หลักการที่ 3 การยกระดับมาตรฐานเพื่อดีงศักยภาพของผู้เรียน (Quality) หลักการที่ 4 การจัดการอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อความคุ้มค่าในการลงทุน (Efficiency) และหลักการที่ 5 การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก (Relevancy)

ผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความสามารถ 3 กลุ่ม ได้แก่ ความสามารถพื้นฐานสำหรับชีวิต (การอ่านเขียนและคำนวณ) ความสามารถในการทำงานที่จำเป็นสำหรับทุกอาชีพ (อาทิ เทคโนโลยีดิจิทัล การคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ ความร่วมมือ และการติดต่อสื่อสาร) และความสามารถเฉพาะทางในสาขาที่สนใจ แนวทางนี้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของ สพฐ. ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้พร้อมด้วยทักษะแห่งศตวรรษปัจจุบัน ควบคู่กับการเป็นพลเมืองที่ดี มีระเบียบ ยึดมั่นในสถาบันหลักและระบอบประชาธิปไตย จากมุมมองของภาคเอกชนและผู้ประกอบการธุรกิจ พบว่ามีความต้องการเร่งด่วนในการพัฒนาความสามารถ 5 ประการให้แก่ผู้เรียน เพื่อสอดคล้องกับตลาดงาน ได้แก่ ประสบการณ์ในสายวิชาชีพ ความคิดริเริ่มเชิงนวัตกรรม ความสามารถปรับตัว การแก้ไขปัญหา และการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นสมรรถนะที่สถานศึกษาต้องเร่งส่งเสริม

ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้มุ่งเน้นการยกระดับประชากรวัยเรียนและวัยรุ่น ให้พร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย และความสามารถในการเรียนรู้แห่งยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ และสังเคราะห์ การแก้โจทย์ปัญหาที่ซับซ้อน และการสร้างเกราะป้องกันทางสังคม นอกจากนี้ ยังเน้นการเพาะบ่มความคิดใหม่ๆ การร่วมมือทำงานเป็นทีม ความปรับตัวทางสติปัญญา รวมถึงความสามารถด้านภาษาต่างประเทศ ความงามเชิงสุนทรียะ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมศักยภาพตามความถนัดและความสนใจ อีกทั้งยังเน้นการวางรากฐานการวางแผนชีวิตและการเงินอย่างเหมาะสม เพื่อเตรียมพร้อมสู่โลกการทำงานและสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

แนวทางนี้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ยุทธศาสตร์ข้อที่ 3 ว่าด้วยการเสริมสร้างศักยภาพบุคคลทุกวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีพัฒนาการสมวัย พร้อมด้วยความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านอาชีพ และทักษะการดำรงชีวิตที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561: 8)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี เพื่อเป็นแนวทางสำหรับสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สามารถนำข้อมูลสารสนเทศจากงานวิจัยนี้ไปปรับปรุงหรือวางแผนนโยบายการปฏิบัติงานเพื่อให้การบริหารงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านวิชาการในการพัฒนาความเชี่ยวชาญด้านอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในพื้นที่จังหวัดสระบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานด้านวิชาการในการพัฒนาความเชี่ยวชาญด้านอาชีพของนักเรียน โดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน

สมมติฐานการวิจัย

1. การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในพื้นที่จังหวัดสระบุรี มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก
2. การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ เมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียนอย่างน้อย 1 คู่ มีความแตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษา หรือการขับเคลื่อนภารกิจของโรงเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานภายในสถานศึกษาที่อาศัยความร่วมมือและการประสานงานระหว่างผู้บริหารกับบุคลากรทุกฝ่าย ผ่านขั้นตอนการวางแผน การตัดสินใจ การกำกับดูแล และการจัดสรรทรัพยากร เพื่อให้เกิดผลลัพธ์สูงสุดแก่ผู้เรียน ทั้งในด้านวิชาการและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษา โดยมีผู้เชี่ยวชาญได้นิยามไว้ ดังนี้

ภัทรา จรรยาธรรม (2564 : 1) อธิบายว่า การขับเคลื่อนภารกิจของโรงเรียน หมายถึง การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามนโยบายที่วางไว้ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 7 ข้อ ได้แก่ 1) การกำหนดแผนงาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การจัดการเรียนรู้ 4) การสรรหาคูคลากร 5) การพัฒนาคูคลากร 6) การวางแผนงบประมาณ และ 7) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการ

ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา

ความสำเร็จของโรงเรียนขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านการขับเคลื่อนภารกิจเป็นสำคัญ ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ โดยมีผู้เชี่ยวชาญกล่าวถึงความสำคัญไว้ ดังนี้

ปัญญาภา ส่งเสริม (2566 : 389) กล่าวว่า ปัจจุบันสถาบันการศึกษาจำนวนมากมุ่งเน้นการขับเคลื่อนภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพท่ามกลางทรัพยากรจำกัดและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายและรักษาความสามารถในการแข่งขัน ดังนั้น การคัดเลือกผู้บริหารที่มีความสามารถสูงจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง บุคคลเหล่านี้ต้องมีคุณสมบัติที่จำเป็นใน

การนำพาคอร์ปไปสู่เป้าหมาย ผู้บริหารการศึกษาจึงต้องเป็นผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากคณาจารย์ เพื่อนร่วมงาน และผู้เรียน

ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา

การขับเคลื่อนภารกิจของโรงเรียนอย่างมีคุณภาพ ผู้บริหารและบุคลากรต้องเข้าใจขอบเขตของงาน เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ โดยมีผู้เชี่ยวชาญกล่าวถึงขอบเขตไว้ดังนี้

สุรศักดิ์ ปาเฮ (2562 : 1) กล่าวว่า ขอบเขตของการขับเคลื่อนภารกิจในยุคดิจิทัลมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ แนวคิด หลักการ และวิธีการสอนอย่างรวดเร็วตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ดังนั้น ระบบการจัดการศึกษายุคดิจิทัลต้องมีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม สิ่งนี้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาความสามารถดิจิทัลสำหรับทั้งผู้เรียนและผู้สอน โรงเรียนต้องมีความพร้อมทุกด้านเพื่อปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงปัจจัยที่ต้องพิจารณา ได้แก่ 1) บุคลากรที่ตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยี 2) งบประมาณที่เพียงพอ 3) วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสม 4) การกำกับดูแลและประเมินผล 5) เทคโนโลยีที่ทันสมัย และ 6) การจัดสรรเวลาที่ชัดเจน

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ

ภารกิจด้านวิชาการเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานทางการเรียนการสอนในโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารต้องให้ความสำคัญและบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะมาตรฐานของโรงเรียนพิจารณาจากผลงานด้านวิชาการ โดยมีผู้เชี่ยวชาญนิยามไว้ ดังนี้

สันติ บุญภิรมย์ (2553 : 22) กล่าวว่า ภารกิจด้านวิชาการ หมายถึง การบริหารจัดการกิจกรรมทุกรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างเรียบร้อย อาจเปรียบได้กับเส้นโลหิตหลักที่หล่อเลี้ยงอวัยวะสำคัญ ภารกิจนี้จึงมีความสำคัญสูงสุดในการขับเคลื่อนงานวิชาการให้มีความเคลื่อนไหวและส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

ภารกิจด้านวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญที่บ่งบอกถึงศักยภาพและความสำเร็จของผู้บริหารโรงเรียน จึงเป็นประเด็นที่ผู้เชี่ยวชาญให้ความสนใจ ดังที่ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 1) ให้ทัศนะว่า งานวิชาการเป็นรากฐานของการขับเคลื่อนภารกิจโรงเรียน โดยมาตรฐานของโรงเรียนจะถูกตัดสินจากผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ เนื่องจากขอบเขตงานครอบคลุม

ตั้งแต่หลักสูตร การวางแผน ไปจนถึงกระบวนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจขององค์กร และเป็นตัวเชื่อมการทำงานของบุคลากรทุกฝ่าย

ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

งานวิชาการเป็นงานที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ มีขอบเขตครอบคลุมหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอน ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การปฏิบัติงาน การวัดประเมินผล เพื่อให้บรรลุจุดหมายของการจัดการศึกษา

ขอบเขตภารกิจด้านวิชาการ หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดประเมินผล การนิเทศภายใน ตลอดจนงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการกำหนดขอบเขตของแต่ละโรงเรียนอาจแตกต่างกันตามบริบท

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2554 : 19) อธิบายว่า ทักษะ คือ ความสามารถและความเชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งบุคคลสามารถพัฒนาขึ้นได้จากการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว ราชบัณฑิตยสถาน (2559 : 162) อ้างอิงความหมายจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 โดยระบุว่า "ทักษะ" (Skill) หมายถึง ความเชี่ยวชาญ คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัยให้คำจำกัดความเพิ่มเติมว่า หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างคล่องแคล่ว ไม่ว่าจะ เป็นทักษะทางกาย สติปัญญา หรือสังคม ซึ่งเป็นผลจากการฝึกฝนซ้ำอย่างต่อเนื่อง

ทักษะที่จำเป็นแห่งอนาคต (Future Skill)

อ้างอิงจากแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ประเด็นที่ 11 ว่าด้วยการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ได้ให้ความสำคัญกับการยกระดับประชากรวัยเรียน (อายุ 5-14 ปี) และวัยรุ่น (อายุ 15-21 ปี) โดยมุ่งเน้นการพัฒนาแบบองค์รวมที่ครอบคลุมด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

จุดมุ่งหมายสำคัญคือการสร้างเยาวชนที่มีสุขภาพทางโภชนาการที่ดี ควบคู่กับการปลูกฝังรากฐานทางจริยธรรม คุณธรรม และวัฒนธรรมอันดีงาม ทั้งในมิติของการเป็นพลเมืองที่ดี มีวินัย และมีความรับผิดชอบ รวมถึงการสร้างเกราะป้องกันให้รู้เท่าทันความเสี่ยงและปัญหาต่างๆ นอกจากนี้ ยังเน้นการส่งเสริมศักยภาพตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน เพื่อ

เตรียมความพร้อมด้านทักษะชีวิตและทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับยุคปัจจุบัน อาทิ การคิดเชิงวิเคราะห์ การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ความคิดสร้างสรรค์ และความฉลาดรู้ด้านต่างๆ

ยิ่งไปกว่านั้น ยังให้ความสำคัญกับทักษะที่เชื่อมโยงสู่โลกการทำงานในอนาคต ความยืดหยุ่นในการปรับตัว และความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นท่ามกลางความหลากหลาย เนื่องจากช่วงวัยดังกล่าวเป็นรอยต่อสำคัญในการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ตลาดงาน โดยมีระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานทำหน้าที่เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนและหล่อหลอมศักยภาพของเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้

สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษาพบว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับชุดทักษะ องค์ความรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่จำเป็นต่อการพัฒนาในช่วงวัยนี้จำนวนมาก ซึ่งสามารถสรุปเป็นทักษะที่จำเป็นแห่งอนาคต (Future skill) เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Disruption) ของโลกยุคปัจจุบัน ดังนี้

1. ทักษะเชิงความรู้พื้นฐาน ประกอบด้วยทักษะและองค์ความรู้ในสาระวิชาหลัก อาทิ ทักษะการอ่านออกเขียนได้ (Literacy) และความรู้ทางภาษาทั้งไทยและสากล ความรู้ทางคณิตศาสตร์และการคำนวณ (Mathematics and Numeracy) ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy) ภูมิศาสตร์ (Geography) ประวัติศาสตร์ (History) และความสามารถทางศิลปะ (Art) ยังคงมีความสำคัญสำหรับการพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น ความรู้ทางเศรษฐศาสตร์และการเงิน (Economic and Financial Literacy) กับความรู้ทางธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ (Business and Entrepreneurial Literacy) เป็นทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพแห่งอนาคต

2. ทักษะเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองมีความสำคัญ โดยเฉพาะสำหรับช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น ซึ่งมีบทบาทหลักคือการเรียนรู้และพัฒนาตัวเอง การเป็นผู้เรียนเชิงรุกที่มีความกระตือรือร้นและลงมือทำเป็นทักษะแห่งอนาคตที่จำเป็น เพราะการเรียนการสอนยุคใหม่มีแนวโน้มมุ่งสู่การเรียนรู้เป็นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและไม่จำกัดอยู่เพียงในห้องเรียน

3. ทักษะทางสติปัญญา เป็นกลุ่มทักษะจำเป็นแห่งอนาคตที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ช่วงปฐมวัย โดยการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับทักษะเชิงความรู้และการรู้คิดสำหรับช่วงวัยเรียน/วัยรุ่นจะมีความลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการรู้คิดตัวเอง (Metacognition) ทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative Thinking) และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking)

4. ทักษะทางอารมณ์และสังคม เป็นกลุ่มทักษะจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อเอาตัวรอดในโลกยุคปัจจุบันซึ่งเต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Disruption) ในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและประชากร การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาและอาชีพ ทักษะที่สำคัญสำหรับช่วงวัยเรียน/วัยรุ่นประกอบด้วยทักษะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเอง เช่น การกำกับตัวเอง (Self-regulation) ความยืดหยุ่น (Flexibility) ความอดทน (Patience) และความรับผิดชอบ (Responsibility)

แนวคิดและนโยบายเกี่ยวกับการเรียนพื้นฐานอาชีพในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ตามศักยภาพและความถนัดของตนเอง ทั้งผู้เรียนที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศเฉพาะทางในด้านวิชาการ และมีทางเลือกสำหรับผู้เรียนที่ต้องการสร้างเสริมทักษะที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพและดำรงชีวิตในสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสระบุรี รวมทั้งสิ้น 1,630 ราย จากโรงเรียนจำนวน 29 แห่ง
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสระบุรีจำนวน 311 ราย ซึ่งกำหนดขนาดโดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan (1970 : 607-610) และคัดเลือกด้วยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น ตามขนาดโรงเรียน โดยจำแนกได้ 3 ขนาด ได้แก่ สถานศึกษาขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียน 120–719 คน สถานศึกษาขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียน 720–1,679 คน และสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,680 คนขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือสำหรับรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งมีโครงสร้าง 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานและสถานภาพของผู้ตอบ เป็นแบบเลือกตอบ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ รวมทั้งสิ้น 40 ข้อ ครอบคลุมเนื้อหา 5 ด้าน

ด้านที่ 1 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ทักษะอาชีพ จำนวน 8 ข้อ

ด้านที่ 2 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการพัฒนาทักษะอาชีพ จำนวน 8 ข้อ

ด้านที่ 3 การวัดและประเมินผลทักษะอาชีพ จำนวน 8 ข้อ

ด้านที่ 4 การพัฒนาหลักสูตรทักษะอาชีพของสถานศึกษา จำนวน 8 ข้อ

ด้านที่ 5 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ทักษะอาชีพ จำนวน 8 ข้อ

สำหรับการกำหนดเกณฑ์การประเมินระดับการดำเนินงาน ผู้วิจัยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (1976, p. 19)

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสระบุรี

2. วิเคราะห์ข้อมูลสำหรับสร้างเครื่องมือเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน ประกอบด้วย 5 ด้าน

3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า มาสร้างเครื่องมือตามนิยามและวัตถุประสงค์ของการวิจัย จำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย 2 ตอน

4. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อตรวจสอบความชัดเจนของคำถาม ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไขในข้อบกพร่อง

5. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรง (validity) เพื่อหาความสอดคล้องในด้านโครงสร้าง ความเที่ยงตรงในด้านเนื้อหา ความเหมาะสม ความชัดเจน และความถูกต้องของการใช้ภาษา แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (index of item objectives congruence: IOC) โดยพิจารณาความเที่ยงตรงจากดัชนีความสอดคล้อง คือ เกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าเท่ากับหรือมากกว่า 0.50 ขึ้นไป

6. นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงจากคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (tryout) จำนวน 30 ราย พบว่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.968

7. นำผลที่ได้มาพิจารณาปรับปรุง ขอคำแนะนำ และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแนวทางที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม (Questionnaires) เรื่องการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสระบุรี จำนวน 311 ราย โดยดำเนินการดังนี้

1. ทำหนังสือถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูล
3. ตรวจสอบความครบถ้วนของคำตอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสระบุรี วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จำแนกเป็นรายข้อ รายด้าน และรวมทุกด้าน การวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) และเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสระบุรี สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ตอนที่ 1 การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพโดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.30$, S.D.=0.16) และเมื่อพิจารณาแยกรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเชี่ยวชาญด้านอาชีพมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=4.35$, S.D.=0.22) ตามด้วยด้านการสร้างสรรค์สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการส่งเสริมความเชี่ยวชาญด้านอาชีพ ($\bar{x}=4.31$, S.D.=0.22) ด้านการใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้เพื่อพัฒนาความเชี่ยวชาญด้านอาชีพ ($\bar{x}=4.29$, S.D.=0.22) ด้านการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรอาชีพ

ของโรงเรียน ($\bar{x}=4.28$, S.D.=0.22) และด้านการวัดประเมินผลความสำเร็จด้านอาชีพ ($\bar{x}=4.28$, S.D.=0.23) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพโดยภาพรวมไม่พบความแตกต่าง แต่ด้านการใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้เพื่อพัฒนาความเชี่ยวชาญด้านอาชีพมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยขออภิปรายผลดังนี้

1. ระดับการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเชี่ยวชาญด้านอาชีพมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ตามด้วยด้านการสร้างสรรค์สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการส่งเสริมความเชี่ยวชาญด้านอาชีพ ด้านการใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้เพื่อพัฒนาความเชี่ยวชาญด้านอาชีพ ด้านการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรอาชีพของโรงเรียน และด้านการวัดประเมินผลความสำเร็จด้านอาชีพ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนตระหนักและให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน โดยแนวคิดและนโยบายเกี่ยวกับการเรียนพื้นฐานอาชีพในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ตามศักยภาพและความถนัดของตนเอง ทั้งผู้เรียนที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศเฉพาะทางในด้านวิชาการ และมีทางเลือกสำหรับผู้เรียนที่ต้องการส่งเสริมทักษะที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพและดำรงชีวิตในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายเพ็ญ บุญทองแก้ว บรรจง เจริญสุข และ ญาณิศา บุญจิตร (2563) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและในแต่ละด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษกร ไพค์นาม และสุรางคณา มัถยานนท์ (2565) ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของศูนย์เครือข่ายกุศุดาบ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าโดยรวมและในแต่ละด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2. การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสระบุรี จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวมไม่พบความแตกต่างซึ่งไม่เป็นไปตามข้อสันนิษฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในโรงเรียนทุกขนาดให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน โดยการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและนโยบายการจัดการศึกษา และปรับปรุงพัฒนาการเรียนของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเพื่อพัฒนาความเชี่ยวชาญด้านอาชีพของนักเรียนอย่างหลากหลายและเหมาะสมตามบริบทของโรงเรียน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรอาชีพอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การพัฒนาความเชี่ยวชาญด้านอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนได้รับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน และผู้บริหารโรงเรียนควรนำผลการประเมินจากการวัดและประเมินผลการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน มาสู่แผนการดำเนินงาน โครงการพัฒนาความเชี่ยวชาญด้านอาชีพแก่นักเรียน เพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ สอดคล้องอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล **ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้** 1. ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสระบุรี 2. ศึกษาเรื่องบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสระบุรี

เอกสารอ้างอิง

ดิษฐวัฒน์ ธนกรเต็มมูล. (2567). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขตตรวจราชการที่ 4. *วารสารสังคมศาสตร์วิจัย*, 15(1), 133-148.

- นงนุช ชมภูเทพ. (2560). รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา บนพื้นที่สูงและทิวกันดาร เขตภาคเหนือฝั่งตะวันตก. ใน *ปริญญาคุณูปถัมภ์*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ปัญญาภา ส่งเสริม. (2566). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออก. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ*, 3(1), 387-400.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสตรีศสตร์ศึกษาศาสตร์.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *การขับเคลื่อนการศึกษามัธยมศึกษาไทย 4.0 เพื่อการมีงานทำในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1976). *Management styles and the human component*. New York: AMACOM.